דער ווינטער קומט

(א בילד פון מיין שטעדטעל)

פון ה. מ. קירשענבוים.

א טונקעל נעבעלדיגער פריהמארגען. עס זעהט אויס ווי די נאכט וואלקענס זע־נען נאך נישט אינגאנצען פערשוואונדען געוואָרען און האבען איבערגעלאזט שווארצע נאכט פלעקען אויפ'ן הימעל. וועלכע לויפען יעצט מיט א שנעלקייט, וואס דאס אויג קען נור דערזעהן. צו דעריאגען די פערשוואונדענע נאכט קאָלעגען. א פייכט־קייט שפּירט זיך אין דער לופט. אלעס איז בעדעקט מיט נאסקייט מיט דער קו־מענדער ווינטער נאסקייט. דער ווינטער הענגט אין דער לופט. די זון איז בעהאל־טען. זי האט איהר וואיימע קראפט פאר דער ווינטער צייט פערלארען. אוועקגענו־מען פון איהר איהרע גינגאָלדענע שפּיזען וועלכע זי פלעגט א גאנצען זומער ארונ־טער שיקען.

עס שפּירט זיך דאס אנקומען פון ווינ־טער, דאס אנקומען פון דעם ערשטען שניי. א מחנה שווארצע קראהען פליהען איבער די דעכער, וועלכע וועלען באלד איינגעהיילט ווערען אין האלטע תכריכים מאנטלען, אנזאגענדיג די בשורה אז דער ווינטער קומט — דער ווינטער מיט זיינע קורצע טעג, און לאנגע נעכט, מיט זיינע שטורמישע ווינטען און שנייען, מיט זיי־נע גרויסע קעלטען.

אלעס ווערט ארומגענומען מיט א טרויעריגער בענקשאפט. א פיסטקייט צושפּרייט זיך איבער'ן שטעדטעל. אמא־נאמאנע שטילקייט צוטראגט זיך איבער'ן מארק ווי אנזאגענדיג א סוד אז דער ווינ־טער קומט.

פערשוואונדען איז דאס פרעהליכ־קייט פון מארק — נישטא מעהר די נאר־קעטע קינדערלאך וועלכע האבען געש־פּילט אין בעהעלטעניש.

איינגעפאסט האט אויך „חיה דיווע" די אלטנה איהר לאנג פיער פיסיג בענקעל אויף וועלכען עס זענען א גאנצען זומער געשפּאנען צוויי לענגלעכדיגע קוישען מיט עפּעל, פלומען, בארגעס, און וואו א חדר איינגלאָנ האָבען אויפגעשטעלט אז צוריק געהענדיג פון וואכמעס אין חדר דארפען זיי דורך געהן דאס ארט וואו חיה רויע זיצט, און אויס געבען דאס קליין געלד.

דער פלאין שטעהט בער יחומ'ס עס בעהלט עפּעס אויף דעם ארט.

א דינער שוואהצער רויך שלענגעלט זיך אין דער לופט, און ווארפט זיך צו דער ערד. פון די דינע בלעכענע ביידלעך־קוימענס, וואו עס שטעהן די קצבים מיט פלייש.

שמואל פראסאק דער סאראוניק געהט איבער'ן מארק מיט א בונד שטרוי אויף די אקסלען. נאך איהם געהט זיין ווייב מיט א קויש אין דער האנד. זיי לויפען נאך צוויי הויכע דארע נישט פערקאמטע מיידלאך. מיט ברוידינע פארטוכער, דאס געהן זיי צו מיכאל שניט סוחר אין קע־לער אריין. איבערקליבען אין צו דעקען די ווינטער עפּעל, וועלכע ער האט דארט לגנען. אז זיי זאלען נישט פערפרוירען ווערען, ביז די ווארשאווער סוחרים וועל־לען קומען נאך זיי.

נאך זיי געהט נאך זייער זוהן אברהם מיט אהאק, א זעג, א היבעל און ברעט לאך, מעשה בעל מלאכה צו פערקלאפען דאס קליינע פענסטעריל, וואס איז גלייך מיט דער ערד, אום דער שניי זאל זיך דארט נישט קענען אריינגעבענען.

חיים שמואל און משה איטשע בע־ווייזען זיך אין מארק פון דער לאנגער גאס. זיי טראגען אויף די אקסלען א לאנ־גען לייטער, פון ביידע זייטען ארומגע־האנגען מיט שינדלען. זיי זעהן גלייך צו משה מרדכי'ס הויז. שטעלען אויעף דעם לייטער, גלייכען אויס די רוקענס, נעה־מען ארויס די האמערלעך, מאכען זיך גרייט ארונטער צו ווארפען דעם אלטען דאך וועלכער איז דורך דעם זומער אויס געטריקענט געווארען אז מען קען זעהן וואס עס טהוט זיך אויפ'ן בוידעם. באלד קומט ארויס משה מרדכי, אנגעטהאן דעם כאלאט, ארומגענומען מיט א גארטעל די יארמולקע אויפ'ן קאפּ — א סימן אז ער האלט נאך פאר דעם דאוונען. אין פרעגט זיך בדרך חלצה:

חיים שמואל דו ביזט דאך עפּעס זאג־סטו א בעל מלאכה? דיין טאטע, דיין זוידע, זענען געווען שינדעל קלאפער אז דיין זוידע האט נאר געגעבען א קוק אויף א דאך האט ער גלייך געוואוסט וויפיעל שאָק שינדלען מען דארף צו איהם. זאג זשע מיר, וויפיעל שינדלען דארף מען צו א נאנצען דאך?

חיים שמואל וועלכער בענרייפט נישט די פראגע, ביי וועמען אויפ'ן הארצען עס פלאָנטערט זיך יעצט, „עס קומט דער ווינטער, עס מאכט זיך קאלט, קוקן האלץ נישטא, די פענסטער זענען אָפען, די שטייעל צוריסען, קיין דעכער צו קלא־פען וועט שוין באלד נישט זיין", רוקט זיך אָב עטליכע מריס פון הויז, אזוי אז ער זאל הענען זהן וואס עס טהוט זיך אויפ'ן דאך, קוקט ארויף מיט די אויגען, כע־טראכט די גרייסקייט פון דאך, צעהלט אר־בער א צאהל שינדלען, און ענטפערט גלייך ווי א גרויסער מבין איהר וועט דאר פען ר' מרדכי א פופצעל שאָק שינדלען.

משה מרדכי צולאכט זיך שטארק, ערקלעהרט איהם דעם טעוק, אז דאס מאָהל האט ער נישט געטראפען, אז צו א גאנצען דאך דארף מען קיין שינדלען נישט.

חיים שמואל פערשטעהט זיך הענגט זיך אויף א בינטעל שינדלען אויף די פלייי־צעס, א קעסטעל מיט נעגעל, אין דעם האר־מער פון פארענט, נעהמט קריכען אויפ'ן דאך און באלד הילכט אָב איבער'ן גאנצען מארק דאס קלאפען פון האמער, וועלכער ווארפט ארונטער א שינדעל נאך א שינ־דעל און ווארענט מיט א קול די איבעריגע חברים, היט זיך, מאכט זיך גרייט — דער ווינטער קומט.

עס בעווייזען זיך פון דעם מארק בריקעל עטליכע פויערשע פוהרלאך, וועל־כע האבען געבראכט, ווער א ביסעל קאר־טאָפעל, אביסעל ארבעס, עטליכע שאָק קרויט, אייער, א געבונדען קעלבער.

פון אלע זייטען גיעט מען זיך א וואָרף צו די פוהרען, דורכזוכען דורכטאר־פען פרעגען וויפיעל זיי ווילען. עטליכע קצבים גיעבען זיך א כאפּ צום קעלבער וועלכעס ליעגט א געבונדענעם אויף דעם וואגען. טהיען עס א הויב אויף, צו זעהן ווי שווער עס איז און נעהמען זיך דינגען מיט'ן פויער.

דער פויער שווערט אז ווייניגער ווי דרייסיג גילדען וועט ער נישט נעהמען. באד א יאהרען האט ער געראטט נאך אן ערגערעס פון דער רויטער קאלטינאסטער קוה וועלכע איז פיעל מאגערער, האט ער אויך געגומען אזא פרייז. ער טאהר ווייי־ניגער נישט נעהמען. עס דארף אהיים קריגען א פאס אויף קרויט, א באנקע נאפט און זיך א ווינטער היטעל.

לויבעל דער היטעל מאכער שפּרינגט גלייך אונטער דערעהלט דעם גוי און ער האט די בעסטע ווינטער היטען מיט גייב וואטע. די ווארימסטע וואס עס קען גע־בען. ער נעהמט זיך אריינמישען צווישען די קצבים וועלכע קענען איהם, מיט דעם פויער וואס וויל א ווינטער היטעל.

גיט איהם גלייכע פיער רובעל, טענה'ט ער צו שמואל קצב. די פעל איז ווערט ניין גילדען דאס טריפה'נע חלק אויף עפּעס, הייגט די זייטען. די פיסלאך, ועהסט דאך אז דאס איז נישט פון די שלעכטע בחמות, ווייזט לויבעל ארויס בקיאות, און וועגענדיג זיך צום פויער קלאפט ער איהם אין דער האנד טשעטערי־ווכ'ל — טשעטערי — כיעבהטשע.

פון דער ווייטענס פון חיים פאכטשארז מיט זיין ווייס פערדיל, און נאך ווייטערע בארד, אויף דעם וואגען שטעהען די ווייטע בלע־ערנע לאָנען, און וועלכע עס געפינט זיך מיילך, סמעטענע, מאשלינעע.

ווייבער מיט פערבונדענע טיבלאך אויף די קעפּ, עס זאל זיך נישט חס ושלום אנויסזעהן די האר, מיידלאך מיט פערבונדענע צעפּלאצ מיט שווארצע אוי־זערנע טעפּלאך, און נאקעטע פערברוידיג־טע קינדער אויף די הענד. גיעבען זיך א לאָז צום וואגען, ווי ביהנען צו האָנ־יעדע וויל די ערשטע מילך, די ערשטע סמעטענע.

דער אלטער חיים קריכט פאכעלעך ארונטער פון וואגען ווארפט פון זיך ארונ־טער די אלטע „בורנע" וועלכע ער האט זי בירושה פון זיין פאטער, נעהמט א בינטעל היי לייגט אוועק פאר דער שטומער בחמה, פון וועלכער עס נעהט א פארע, עפענט אויף די מילך־קאן און נעהמט מעסטען.

צום ערשטען בעקומט די דינסט פון גביר. די ווייבער נעהמען זיך שטופען, פראטעסטירען, שרייען, וואס איז דאס? מיר בעל הבית'טעס, מיר זאלען וואר־טען?

דעם אלטען אידען אינטערעסירט עס ווייניג מעסט צום ערשט ווער עס וויל א האלבען טאָפּ, נאכהער א קוואָרט, צום לעצט א קוואטירעל.

פארשטעהט איהר מיך ווייבלעך זאגט ער געלאסען צו זיינע גונגס. א האלבער טאָפּ מילך קאכט זיך לענגער. א קוואטירעל וועניגער. אזוי אז איהר וועט זיך אלע גלייך זעצען צום סדר.

די קצבים האבען שוין דער ווייל אוועק געטראגען דאס קעלבעל צום שוחט אוועק געגליינט עס אין קיך, און צלאל קצב איז אוועק אין בית המדרש זאגען דעם שוחט, אז ער זאל אהיים נעהן שעכ־טען, וועט נאך זיין פרישע לעבער פאר ווארימעס.

דער שוחט וועלכער האט אריינגע־קוקט אין א משניות כאכט א קנייטש אויפ'ן בלעטיל, בינד זיך אויף די רויטע פאטשיילע וועלכע דיענען איהם אנשטאט א גארטעל פערדרייט זיך א פאפּיראס און געהט גלייך אהיים, מאכען א סוף צו דעם לעבעדיגען וועזען.

א פוהר מיט צוויי פערד זענען צו געפאהרען צום גביר פון שמעדטעל.

באלד קומט ארויס דער גביר אָנגע־טהון אין א שעהנעם פּלטער מיט א הויך פלאהשען היטעל, נאך איהם נעהט דער שרייבער. זיי זעצען זיך אריין, דע־קוזיך גוט איין די פיס. דאס פאהרען זיי פערקוייפען דעם „בודוליעי" פון וואלד וועלכער וועט באלד אוועק געפיהרט ווע־רען.

ביים ש. ש. פרוג מעמאריאל פערזאמלונג

צום ש. פרוג מעמאָריאל פערזאמלונג וועלכער איז אראנזשירט געווארען אונ־טער דער איינזיכט פון העס נייע נעגרי־דעטען שלום עליכם פאָלקס ביבליאָטהע־פעראיין זונטאג אבענד אין ציון האָ־זיינען געקומען זעהר א גרויסער צאָהל פע־אָנען וועלכע זיינען בעקאנט מיט דע־נערדוקטען ווארט און בעגרייפען דעם גרו־סען פערלוסט וואָס דאס אידישע פאָלק צוזאמען מיט דער ליטעראטור האָבען פע־לאָרען דורך דעם טויט פון דעם גרויסע פאָלקס דיכטער.

א. ריימוויין רעדאקטאר פון זשורנאל האט ערעפענט די פערזאמלונג.

אין קורצע אָבער זעהר כאראקטעריש טישע שטריכען גיט ער איבער פאר דיי צוהערער דאס לעבען און שאפען פון דעם גרויסען פאָלקס דיכטער. די ערשטע וויר גונג וואָס עס האט געמאכט אויף פרוג'ע די אידישע ערד ארבייטער קאָלאָניע בא „האוויקוט" וואו ער איז געבוירען געווא־רען. און ער געהט איבער שילדערענדיג די שפּראך פון דיכטער, און זיינע ליעדער זיין נאטור שילדערונג, זיין ליעבע צו דע ארבייט. פרוג האט דורך זיינע ליעדער בעזונגען דעם צער פון אידישען פאָלק.

דער רעדנער שטעלט זיך איבערהויפּ אָב אויף זיינע ביבלישע מאָטיוון. באל־יען און לעגענדען, און צייגט ווי דע ריכטער איז געווען דער דיכטער פ־ון פאָלקס צוקונפט.

ער איז ניט ערשטונט געווארען פון קי־נום זאך, ניט געבליבען פערצווייפעלט אי־ער גרעסטער אידישער צרה. זעצט אָפּ ער פאר: ווינענדער, וואנאר נאָך דיי אנראמען אין רוסלאנד ווען יעדעס אי־ש הארץ איז פערוואונדעט געווען. ווע־אָס גאנצע פאָלק צווישען וועלכען דע־ר דיכטער האט געלעבט זיינען געווען פע־רוויפעלט, און ערוואַרטעט דעם גרויז־אן טויט, בעזונגען דער גרויסער העלד ד־ער נפאלענע און גיט האָפנונג די לעבעדיג־יקייט בעסערע שעהנערע צייטען.

פרוג איז געווען דער דיכטער פ־ון רוסשפּראכען, אידיש, העברעאיש און ר־ייש, ווייל ווען איבער דער וועלט האָ־בען די טעלעגראפישע דראהטען אָנגעזאָג־ט טרויעריגע בשורה אז דער דיכטער האָ־בען די ידיעות אויף אונז די בשורה אָנ־אָנט אז פרוג האט אויף העברעאישע לי־ער געשריבען.

און ווען מען האט זיי געווען דעם רוסען העברעאישען משורר ביאליק אי־ר ענטציקט פאר זיי געווען.

פרוג איז אויף געווען דער דיכטער פון ידישען קינד. אזוי ווי אונזערע בביאים זוזו האט ער אונזער וגענד געווארענט, בען ער האט צו געזעהען די שמד פערי־ערע און רוסלאנד האט ער זיין ווארנונג בין זיינע ערדיכטע געשריבען.

נאריש קינד.

„מיט די אבות שטאלצירען טאקע

—"מענען מיר. אונז אבער פעהלט

„אז זיי זאלען מיט אונז זיך נוט

'שעהמען אויף דער אמת'ער וועלט"

דא דריקט דער דיכטער אויס זיין וואר־נונג צו דער יוגענד, אזן ער איז זיכער אז ער וועט אויף זיי ווירקען.

פרוג פערגעסט ניט די גאנצע צייט די ווייט: אין ער זיינגט:

"איך בין א חזן אהן אן עמוד, מיט

"וואס איך הויב ניט אן צו זינגען.

"מיט "מן המיצר" ענדיג איך."

וויל דער דיכטער טרייסטען זיין פאָלק ריין געבען האָפנונג, פערטרייבען דעם אויש, געבען מוטה פאר דער צוקונפט, ווענדט ער זיין ליעד "די ארבע בוסות" וועל־כע זיינען פיל מיט אידישער האָפנונג.

אין דער לעצטער צייט פאר זיין טויט דריקט דער דיכטער אויס אין העברעאיש דעם גורל פון אידישען פאָלק, וועלכער שטעהט אויף די שלאכט פעלדער, וואו ברודער און ברודער קומען זיך צוואמען מיט באיאָנעטען אין דער האנד, קעמפּפענ־ינג פאר פרעמדע נאציאָנען, און זאָגט עס וועט קומען א צייט ווען די אידישע קולטור וועט זיך צובליהען צווישען אלע נאציאָ־נען אין וועט פון אלע אנערקענט ווערען, און „כך נקם העם העברי את נקמתו".

עס ווערט פארגעשטעלט חנה נאסמאן, א שילערין פון דער פרץ שול וועלכע האט דעקלאמירט "היים און קאלט" פון ש. פרוג, און וועלכע האט מיט איהר דעק־לאמירען געוויזען ווי ווייט דעם דיכ־טערס ליעדער זיינען איינגעקריצט אין די זינדער הערצער.

מרס. גרייזמאן האט געשפּיעלט "שאו־פענס" טרויער מארש.

ב. נאטאנזאהן, פרינסיפּאל פון דער תלמוד תורה האט אין א שעהנער רעדע געערדט ווענען דעם נפטר.

מיר קומט אויס צו זיין בעקאנט מיט ש. פרוג אויף צוויי שפּראכען און אידיש און העברעאיש אויף וועלכער זיינע שא־פונגען זיינען איבערזעצט. און וויפיעל פון זיינע שירים איך האב ניט געלעזען, האב איך אלעס געזעהען דעם צער און וועה פון אידישען וואנדער פאָלק. דעם צער און וועה פון א פאָלקס דיכטער, פון א פאָלקס העלד וועלכער האט בעזונגען יע דע זאך. געטרייסט ווערען און אליין גע־ווזט זיין פערשריבען אלס א משרת ביי ווינקעל לאָיער, צו האָבען וואהרגענט ין פעטערבורג. מעגען זיך ארומדרע־ען אויף דער רוסישער גאס, וועמענס לי־עראטור ער האט בעשאפען און וועמען ר האט זיין דיכטערישע קראפט געווידי־ד.

פרוג האט זיך פערעוויגט דורך זיינע עגענדען און פאָלקס מעשה'לאך וועלכע ר האט פאר אונז בעשאפען. ער האט אר אונז די יוגענד געשאפען. די יוגענד עלכע ער האט אין אזעלכע שעהנע פאר ען איבערגעלאזען א קוואל פון נחמה ין יעצטיגען גלות. און עס דארף דארום נצט אונזער לאָזונג זיין "די אידישע יו נגד פאר דעם אידישען פאָלק".

שמואל מאיר שאפּירא, מיטארבייו־ער פון זשורנאל האט דעקלאמירט „דיא דיי פראגען" אין וועלכע דער דיכטער נטשפּערט אין א זעהר סאטירישער שפּראך עגען זיין עלטער? זיין בעשעפטיגונג? ון זיין לערנען? וועלכעס כאראקטע־יזירט דעם איר.

דר. בן ציון שפּייער האט פארגעלעזען יבער דער ווירקונג פון דעם גרויסען רו־ישען פאָעט נאדסאָן אויף דעם אידישען יכטער פרוג.

חזן ב. וולאדאווסקי האט געמאכט ר־ וכרת נאָך'ן נפטר. בשעת דער חזן האָב ויסגערופען את נשמת שמעון שמואל רוג שהלך לעולמו, האָבען פיעלע פון די ר־ ערזאמלטע דערשפּירט אז עפּעס איז ן זייערע הערצער אוועקגעגריסען געגאנ־ ען, אין דער מינוט האָבען זיי פערגאָ־ ען אן אבדה וואָס איז זיי טייער און היי־ ג געווען און פיעלע האָבען וואריימ־ דערען געלאָזען.

א. ב. בענעט וועלכער האט געייאָלט ינען אויבער פרוג'ען און זיין שאפען ין ליל און זיינע ליעדער האט זיך עגנ־ לדיגט וויל עס איז שוין שפּעט. ער אָט אבער פערשפּראָכען עס צו טראָן ביי ער ערשטער געלעגענהייט.

כום גרייזמאן האט ראָ פערענדיגט גב אוועגד מיט פאסענדער טרויער מוזיק. בבכה איז דער אבענד געווען אויערבער אז די פערזאמלטע זיינען בעהאנט גע־אָנען מיט דעם לעבען און שאפען פון דע־ער גרויסען פאָלקס דיכטער אין יזאָם האבען דורך זיין פרוכטבאר טויט ע־רלאָרען.

בעטהיליגט אין דעם מעמאָריאל האָ־בען זיך אויסער דער שלום עליכם פאָלקס ביבליאָטעק בעראיי'ן וועלכער האט אויהם אראנזשירט, אויף פאָלענדע אהגאנגי־ ן זאציאנאלער ארבייטער פערבאנד.

ברענטש 72.

פועלי ציון.

אידישער פאָלקס פעראיין

וועסט מאראנטאר פרץ שולע.

יאנג מענס היברו אסאסיאיישא.

שניידער יוניאָן.

נאציאָנאלער ארבייטער פערבאנד

ברענטש 26

לאָדזשער ברענטש ארבייטער רינג 318.

דער ווינטער קומט

(א בילד פון מיין שטעדטעל)

פון ה. מ. קירשענבוים.

א טונקעל נעבעלדיגער פריהמארגען. עס זעהט אויס ווי די נאכט וואלקענס זע־נען נאך נישט אינגאנצען פערשוואונדען געוואָרען און האבען איבערגעלאזט שווארצע נאכט פלעקען אויפ'ן הימעל. וועלכע לויפען יעצט מיט א שנעלקייט, וואס דאס אויג קען נור דערזעהן. צו דעריאגען די פערשוואונדענע נאכט קאָלעגען. א פייכט־קייט שפּירט זיך אין דער לופט. אלעס איז בעדעקט מיט נאסקייט מיט דער קו־מענדער ווינטער נאסקייט. דער ווינטער הענגט אין דער לופט. די זון איז בעהאל־טען. זי האט איהר וואיימע קראפט פאר דער ווינטער צייט פערלארען. אוועקגענו־מען פון איהר איהרע גינגאָלדענע שפּיזען וועלכע זי פלעגט א גאנצען זומער ארונ־טער שיקען.

עס שפּירט זיך דאס אנקומען פון ווינ־טער, דאס אנקומען פון דעם ערשטען שניי. א מחנה שווארצע קראהען פליהען איבער די דעכער, וועלכע וועלען באלד איינגעהיילט ווערען אין האלטע תכריכים מאנטלען, אנזאגענדיג די בשורה אז דער ווינטער קומט — דער ווינטער מיט זיינע קורצע טעג, און לאנגע נעכט, מיט זיינע שטורמישע ווינטען און שנייען, מיט זיי־נע גרויסע קעלטען.

אלעס ווערט ארומגענומען מיט א טרויעריגער בענקשאפט. א פיסטקייט צושפּרייט זיך איבער'ן שטעדטעל. אמא־נאמאנע שטילקייט צוטראגט זיך איבער'ן מארק ווי אנזאגענדיג א סוד אז דער ווינ־טער קומט.

פערשוואונדען איז דאס פרעהליכ־קייט פון מארק — נישטא מעהר די נאר־קעטע קינדערלאך וועלכע האבען געש־פּילט אין בעהעלטעניש.

איינגעפאסט האט אויך „חיה דיווע" די אלטנה איהר לאנג פיער פיסיג בענקעל אויף וועלכען עס זענען א גאנצען זומער געשפּאנען צוויי לענגלעכדיגע קוישען מיט עפּעל, פלומען, בארגעס, און וואו א חדר איינגלאָנ האָבען אויפגעשטעלט אז צוריק געהענדיג פון וואכמעס אין חדר דארפען זיי דורך געהן דאס ארט וואו חיה רויע זיצט, און אויס געבען דאס קליין געלד.

דער פלאין שטעהט בער יחומ'ס עס בעהלט עפּעס אויף דעם ארט.

א דינער שוואהצער רויך שלענגעלט זיך אין דער לופט, און ווארפט זיך צו דער ערד. פון די דינע בלעכענע ביידלעך־קוימענס, וואו עס שטעהן די קצבים מיט פלייש.

שמואל פראסאק דער סאראוניק געהט איבער'ן מארק מיט א בונד שטרוי אויף די אקסלען. נאך איהם געהט זיין ווייב מיט א קויש אין דער האנד. זיי לויפען נאך צוויי הויכע דארע נישט פערקאמטע מיידלאך. מיט ברוידינע פארטוכער, דאס געהן זיי צו מיכאל שניט סוחר אין קע־לער אריין. איבערקליבען אין צו דעקען די ווינטער עפּעל, וועלכע ער האט דארט לגנען. אז זיי זאלען נישט פערפרוירען ווערען, ביז די ווארשאווער סוחרים וועל־לען קומען נאך זיי.

נאך זיי געהט נאך זייער זוהן אברהם מיט אהאק, א זעג, א היבעל און ברעט לאך, מעשה בעל מלאכה צו פערקלאפען דאס קליינע פענסטעריל, וואס איז גלייך מיט דער ערד, אום דער שניי זאל זיך דארט נישט קענען אריינגעבענען.

חיים שמואל און משה איטשע בע־ווייזען זיך אין מארק פון דער לאנגער גאס. זיי טראגען אויף די אקסלען א לאנ־גען לייטער, פון ביידע זייטען ארומגע־האנגען מיט שינדלען. זיי זעהן גלייך צו משה מרדכי'ס הויז. שטעלען אויעף דעם לייטער, גלייכען אויס די רוקענס, נעה־מען ארויס די האמערלעך, מאכען זיך גרייט ארונטער צו ווארפען דעם אלטען דאך וועלכער איז דורך דעם זומער אויס געטריקענט געווארען אז מען קען זעהן וואס עס טהוט זיך אויפ'ן בוידעם. באלד קומט ארויס משה מרדכי, אנגעטהאן דעם כאלאט, ארומגענומען מיט א גארטעל די יארמולקע אויפ'ן קאפּ — א סימן אז ער האלט נאך פאר דעם דאוונען. אין פרעגט זיך בדרך חלצה:

חיים שמואל דו ביזט דאך עפּעס זאג־סטו א בעל מלאכה? דיין טאטע, דיין זוידע, זענען געווען שינדעל קלאפער אז דיין זוידע האט נאר געגעבען א קוק אויף א דאך האט ער גלייך געוואוסט וויפיעל שאָק שינדלען מען דארף צו איהם. זאג זשע מיר, וויפיעל שינדלען דארף מען צו א נאנצען דאך?

חיים שמואל וועלכער בענרייפט נישט די פראגע, ביי וועמען אויפ'ן הארצען עס פלאָנטערט זיך יעצט, „עס קומט דער ווינטער, עס מאכט זיך קאלט, קוקן האלץ נישטא, די פענסטער זענען אָפען, די שטייעל צוריסען, קיין דעכער צו קלא־פען וועט שוין באלד נישט זיין", רוקט זיך אָב עטליכע מריס פון הויז, אזוי אז ער זאל הענען זהן וואס עס טהוט זיך אויפ'ן דאך, קוקט ארויף מיט די אויגען, כע־טראכט די גרייסקייט פון דאך, צעהלט אר־בער א צאהל שינדלען, און ענטפערט גלייך ווי א גרויסער מבין איהר וועט דאר פען ר' מרדכי א פופצעל שאָק שינדלען.

משה מרדכי צולאכט זיך שטארק, ערקלעהרט איהם דעם טעוק, אז דאס

משה חיים וואסער כאבער שטעהט און קאָמאנדעוועט מיט צוויי הויכע ערלים וועלכע מאכען איהם צו רעכט די „לאָדאָוו נע" וואו צו האלטע אייז, וועלכעס מען וועט איהם ברענגען אויז שנעל ווי דער טייך וועט פערפרוירען ווערען, און שפּע־טער א גאנצען זומער ווען די זוהן וואָ־רעמט, טראגען אלע שטאדטישע בעל הבית'טעס די שבת'דיגע פיש ער זאל זיי בעהאלטען אויף דעם אייז ווייל זיי גיבען דאך איהם צו לייזען פאר סאדאוואסער?

וואצעס דער שטאדט גיי וועלכער ווערט אלע זומער פערשוואונדען פון שטעדטעל בעווייזען זיך אין מארק מיט א פעקיל אין דער האנד, אָנגעטהאָן דעם פאר א יאָה דיגען פעלץ, אין דריי עפּעדיגען העט, וועלכער דעבאָהנט אין „פאן סאבעצ־קעס" צייטען דאס זאָגט ער אָן א איד שוין דא, איינצוהייצען די שבת'דיגע אויי־ווענס, ארונטער נעהמען די לייכטער, אז טהון אלע אדבייט וואס א אידען אי שבת פערבאָטען.

תנחום בעקער רופט איהם גלייך אדיי ניט איהם א געלעגענער אונטער'ן באר אוויזען, אז איהם לייך מכבד מיט א שטיק ברויט און טהע. וואצעס זוכט זיין גלייך אויף די האק, לייגט אויעף זיינע מלבושים, און נעהט אריס צום קאטער האלץ האקען.

איבער דעם מארק הויבען אָן געהן די וועשינס מיט בענקלאך אין די הענד „מלינקעס" אונטער די ארימס, אָנגע־האנגענע ווייסע פלאכטעס מיט נאסע וועש אויף די פלייצעס, זיי געהן צוב שטאדט טייך, לייגען אויעף אביסעל שטלוי אונטער די פיס, שטעלען אוועק דאס בענקעל מיט צוויי פיס אין וואסער צוויי אויף דער יבשה, בינדען אויף די וועש, נעהמען זי שווענקען אין וואסער, לייגען נאכעהר אוועק אויפ'ן בענקעל קלאפּע זמיט דער קלאנקע וועלכע הילכט אָב איבער'ן גאנצען שטעדטעל, דאס וואָ־סער צו בייזערט זיך וואס מען קומט אויס וואשען דעם שמוץ צו איהר. כאפּט גלייך אויף דעם ווינטער אונטער־קומט.

עס בעווייזען זיך פון דעם מארק בריקעל עטליכע פויערשע פוהרלאך, וועל־כע האבען געבראכט, ווער א ביסעל קאר־טאָפעל, אביסעל ארבעס, עטליכע שאָק קרויט, אייער, א געבונדען קעלבער.

פון אלע זייטען גיעט מען זיך א וואָרף צו די פוהרען, דורכזוכען דורכטאר־פען פרעגען וויפיעל זיי ווילען. עטליכע קצבים גיעבען זיך א כאפּ צום קעלבער וועלכעס ליעגט א געבונדענעם אויף דעם וואגען. טהיען עס א הויב אויף, צו זעהן ווי שווער עס איז און נעהמען זיך דינגען מיט'ן פויער.

דער פויער שווערט אז ווייניגער ווי דרייסיג גילדען וועט ער נישט נעהמען. באד א יאהרען האט ער געראטט נאך אן ערגערעס פון דער רויטער קאלטינאסטער קוה וועלכע איז פיעל מאגערער, האט ער אויך געגומען אזא פרייז. ער טאהר ווייי־ניגער נישט נעהמען. עס דארף אהיים קריגען א פאס אויף קרויט, א באנקע נאפט און זיך א ווינטער היטעל.

לויבעל דער היטעל מאכער שפּרינגט גלייך אונטער דערעהלט דעם גוי און ער האט די בעסטע ווינטער היטען מיט גייב וואטע. די ווארימסטע וואס עס קען גע־בען. ער נעהמט זיך אריינמישען צווישען די קצבים וועלכע קענען איהם, מיט דעם פויער וואס וויל א ווינטער היטעל.

גיט איהם גלייכע פיער רובעל, טענה'ט ער צו שמואל קצב. די פעל איז ווערט ניין גילדען דאס טריפה'נע חלק אויף עפּעס, הייגט די זייטען. די פיסלאך, ועהסט דאך אז דאס איז נישט פון די שלעכטע בחמות, ווייזט לויבעל ארויס בקיאות, און וועגענדיג זיך צום פויער קלאפט ער איהם אין דער האנד טשעטערי־ווכ'ל — טשעטערי — כיעבהטשע.

פון דער ווייטענס פון חיים פאכטשארז מיט זיין ווייס פערדיל, און נאך ווייטערע בארד, אויף דעם וואגען שטעהען די ווייטע בלע־ערנע לאָנען, און וועלכע עס געפינט זיך מילך, סמעטענע, מאשלינעע.

ווייבער מיט פערבונדענע טיבלאך אויף די קעפּ, עס זאל זיך נישט חס ושלום אנויסזעהן די האר, מיידלאך מיט פערבונדענע צעפּלאצ מיט שווארצע אוי־זערנע טעפּלאך, און נאקעטע פערברוידיג־טע קינדער אויף די הענד. גיעבען זיך א לאָז צום וואגען, ווי ביהנען צו האָנ־יעדע וויל די ערשטע מילך, די ערשטע סמעטענע.

דער אלטער חיים קריכט פאכעלעך ארונטער פון וואגען ווארפט פון זיך ארונ־טער די אלטע „בורנע" וועלכע ער האט זי בירושה פון זיין פאטער, נעהמט א בינטעל היי לייגט אוועק פאר דער שטומער בחמה, פון וועלכער עס נעהט א פארע, עפענט אויף די מילך־קאן און נעהמט מעסטען.

צום ערשטען בעקומט די דינסט פון גביר. די ווייבער נעהמען זיך שטופען, פראטעסטירען, שרייען, וואס איז דאס? מיר בעל הבית'טעס, מיר זאלען וואר־טען?

דעם אלטען אידען אינטערעסירט עס ווייניג מעסט צום ערשט ווער עס וויל א האלבען טאָפּ, נאכהער א קוואָרט, צום לעצט א קוואטירעל.

פארשטעהט איהר מיך ווייבלעך זאגט ער געלאסען צו זיינע גונגס. א האלבער טאָפּ מילך קאכט זיך לענגער. א קוואטירעל וועניגער. אזוי אז איהר וועט זיך אלע גלייך זעצען צום סדר.

די קצבים האבען שוין דער ווייל אוועק געטראגען דאס קעלבעל צום שוחט אוועק געגליינט עס אין קיך, און צלאל קצב איז אוועק אין בית המדרש זאגען דעם שוחט, אז ער זאל אהיים נעהן שעכ־טען, וועט נאך זיין פרישע לעבער פאר ווארימעס.

דער שוחט וועלכער האט אריינגע־קוקט אין א משניות כאכט א קנייטש אויפ'ן בלעטיל, בינד זיך אויף די רויטע פאטשיילע וועלכע דיענען איהם אנשטאט א גארטעל פערדרייט זיך א פאפּיראס און געהט גלייך אהיים, מאכען א סוף צו דעם לעבעדיגען וועזען.

א פוהר מיט צוויי פערד זענען צו געפאהרען צום גביר פון שמעדטעל.

באלד קומט ארויס דער גביר אָנגע־טהון אין א שעהנעם פּלטער מיט א הויך פלאהשען היטעל, נאך איהם נעהט דער שרייבער. זיי זעצען זיך אריין, דע־קוזיך גוט איין די פיס. דאס פאהרען זיי פערקויפען דעם „בודוליעי" פון וואלד וועלכער וועט באלד אוועק געפיהרט ווע־רען.

— בעקאנטמאכונג צו אלע אידען —

סענטראל מאטארס לימיטעד

דילערס אין פארד קארס

415 קווין סט. וועסט טעל. אדל. 2760

אלע אידען דארפען וויסען אז מיר זיינען די איינציגע דילערס אין פארד אויטאמאבילס

מיר האבען אויך גרויסע ספּעציאליסטען צו פיקסען אלע פארטען קארס פאר די בילינסטע פרייזען, מיר מאכען די בעסטע ארבייט, צופריעדענ־הייט גאראנטירט.

פאר די וועלכע קויפען היינטיגען מאנאט האבען מיר אראנזשירט זעהר לייכטע אב־צאהלונגען

קומט און איבערצייגט אייך.

דזשאזעף דאנענפעלד מענעדזשער

דיימאנדס

$1 $2 $3

וועבענטלען

איהר האט יעצט די געלעגענהייט צו מאכען דעם פיינסטען דיימאנד אדער אנ־דערע דזשעלעריי דורך דאס קרעדיט סיס־טעם פון דזשיקאגאר בראדערס דיימאנדס וועלכע זענען אלע מאל מעהר ווערט אלס מאל מייע־דער, און עס איז אז אייביגקייט.

מיר נעטרויען יעדען עהרליכען מענשען אז דאס איהר האט די געלעגענהייט מיט דיא קויפען בייי אונז דיימאנדס מיט דיא לייכטעסטע אבצאהלונגען.

פשעשעל דיסקאונט 10 פּראצענט פאר קעש.

דזשעי. קאר בראדערס 15 יאנג סט. ארקייד.

א פאנראם אויף ספר תורות אין ארגענטינא

אז אין דער פרייער ארגענטינא זע־נען אויף מעגליך פאנראמען אויף ספרי תורות, דאס דערווייסט מיר זיך פון דער אידישער צייטונג, וועלכע ערשיינט אין בוענאס איירעס — "דער טאג".

דיעזער צייטונג שרייבט מען פון דעם שטעטיל דאמינגאז פאל